

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 3/1985-86 med anledning av

1) Itm Sture Gustafssons m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om utredning av möjligheten att förlägga en del av lärarutbildningen till Åland samt

2) vtm Karl-Gunnar Fagerholms m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen angående åtgärder så att behovet av klasslärare i grundskolan skall kunna tillgodoses med huvudsakligen åländska lärare.

Landstinget har den 25 november 1985 inbegärt kulturutskottets yttrande över nämnda motioner. Utskottet, som i ärendet hört vicelantrådet Gunnevi Nordman, ordföranden för Ålands lärarförening Nils Holmström, utbildningschefen Börje Karlsson, sekreteraren för högskoledelegationen Brittmarie Wikström, t.f. byråchefen Casper Wrede och representanterna för elevrådet vid Ålands lyceum Olle Sjöstrand och Katarina Hellsten får i anledning härav anföra följande.

Utskottet har i enlighet med arbetsordningens 23 § 2 mom. beslutat handlägga de båda motionerna i ett sammanhang samt avge gemensamt betänkande om dem.

I motionerna påtalas att behovet av klasslärare under de närmaste tio åren kommer att bli jämförelsevis stort på grund av att många lärare går i pension. Motionärerna konstaterar att flera åländska ungdomar än hittills måste utbilda sig till klasslärare för att detta behov skall kunna tillgodoses med i huvudsak åländska lärare. I motion nr 4 föreslås att möjligheten att förlägga en del av lärarutbildningen till Åland utreds och i motion nr 6 efterlyses snabba och effektiva åtgärder i form av ökad information, förhandlingar om regional intagningskvot och utredning beträffande möjligheterna att förlägga en del av lärarutbildningen till Ålands högskola.

Utskottet har låtit sig informeras om de olika klasslärarutbildningar som kan vara av intresse för åländska studerande och utskottet har därvid genast kunnat konstatera att det numera är mycket svårt för utlänningar, och därmed för ålänningar, att bli antagna till klasslärarutbildning i Sverige. Eftersom någon bättring inte är att vänta inom den närmaste framtiden och eftersom de åländska

myndigheternas påverkningsmöjligheter är mycket små vad beträffar svenska skolor har utskottet koncentrerat sig på den enda svenskspråkiga klasslärarutbildningen i Finland, pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi förlagd till Vasa.

Vid behandlingen av ärendet i utskottet har framkommit att antalet åländska sökande till klasslärarutbildningen vid pedagogiska fakulteten under de senaste åren varit jämförelsevis såväl stort som stabilt. Antalet antagna ålänningar har dock varierat ganska kraftigt (se nedan).

SÖKANDE OCH ANTAGNA TILL KLASSLÄRARUTBILDNING VID ÅBO AKADEMIS PEDAGOGISKA FAKULTET 1980 - 1985

år	antal sökande totalt	varav från Åland	antal antagna totalt	antal antagna totalt % 1)	varav från Åland	varav från Åland % 1)
1980	257	12	56	21,78	4	33,33
1981	281	10	64	22,77	3	30,00
1982	293	9	64	21,84	1	11,11
1983	303	12	64	21,12	1	8,33
1984	292	12	64	21,91	5	41,66
1985	275	13	64	23,27	1	7,69

1) procenttalet anger andelen antagna i förhållande till antalet sökande

Intagningsförfarandet till pedagogiska fakulteten har på försök ändrats från och med årsskiftet så att den första gallringen sker på basen av ett lärarlämplighetsprov. Det nya förfarandet strävar till att lägga större vikt vid lämplighet och mindre vid betyg. Lämplighetsprovet anordnas dessutom redan i maj, i stället för som tidigare i augusti, vilket bedöms som fördelaktigt för de sökande.

Ett ökat antal åländska utbildningssökande har i regel medfört ökat antal antagna elever varför utskottet finner att sådan information som ökar intresset för utbildningen är nödvändig. Den här typen av information förekommer redan och utskottet ser gärna att den i högre grad innehåller uppgifter om arbetsmarknad, lön etc. Vid diskussioner med elevrepresentanterna framkom att många elever har en mindre positiv inställning till läraryrket och utskottet vill i anslutning till detta påpeka att en allmän positiv inställning till skolan utgör en grundförutsättning för en positiv inställning till läraryrket.

Utskottet anser att informationen gällande lärarutbildningen också bör sträcka sig till de personer som redan bestämt sig för att söka till utbildningen. Eftersom den stora stötestenen vid intagningen tycks vara lärarylämplighetsprovet, som innebär provlektioner inför en helt främmande klass, anser utskottet att en preparandkurs med praktikinslag bör anordnas.

Under utredningen har framkommit att landskapsstyrelsen fler gånger kontaktat pedagogiska fakulteten gällande intagningen av åländska studerande. Eftersom dessa kontakter inte givit några bestående resultat anser utskottet att landskapsstyrelsen såsom självstyrelsemyndighet bör inta en betydligt fastare hållning gentemot den enda utbildningsanstalt som i Finland kan utbilda våra klasslärare och som därför har ett speciellt ansvar gentemot vårt, enligt grundlag enspråkigt svenska landskap. Landskapsstyrelsen bör göra en formell ansökan om regional antagningskvot för åländska lärarstuderande och naturligtvis också vara beredd att försvara de åländska intressena i den diskussion som eventuellt kan följa.

Utskottet anser slutligen att möjligheterna till och intresset för att i Ålands högskolas regi anordna ett speciellt studieprogram med lärarinriktning borde utredas. Kursutbudet bör utformas med tanke på att den studerande skall kunna tillgodoräkna sig så mycket som möjligt vid inträde till pedagogiska fakulteten. Man bör också försäkra sig om att de som avlagt ett 60 veckors studieprogram inriktat på lärarutbildning, skall ha rätt att vid pedagogiska fakulteten fortsätta sina studier efter godkänt lärarylämplighetsprov. På liknande sätt har redan idag studerande som genomfört motsvarande studieprogram möjlighet till fortsatta studier vid akademins övriga fakulteter. Den här typen av studier på hemmaplan skulle förmodligen vara av största intresse för vuxenstuderande. Särskilt intressant kan detta utbildningsalternativ vara för de personer som med bristfällig eller obefintlig utbildning tillfälligt arbetat som lärare. Könsfördelningen mellan lärarna kunde dessutom påverkas positivt av ett sådant utbildningsalternativ eftersom pojkar i regel blir studiemotiverade senare än flickor.

Sammanfattningsvis kan konstateras att utskottet omfattar båda motionerna och anser att åtgärder i form av utökad information och ansökan om regional intagningskvot omedelbart bör vidtas medan anordnandet av ett speciellt studieprogram inom Ålands högskola fordrar ytterligare utredning. Denna utredning bör snarast utföras.

Med hänvisning till det anförda förelår utskottet

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om brådskande åtgärder som syftar till att behovet av klasslärare i grundskolan skall kunna tillgodoses med huvudsakligen åländska lärare samt att i samband härmed utreda möjligheten att till Åland förlägga en del av utbildningen.

Mariehamn den 11 mars 1986.

På Kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Susanne Eriksson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Gustafsson, ledamöterna Fagerholm, Lindholm och Sundberg.